

Puheenvuoro

Kestävä verotus ja vesilintuseurannan kansainväliset haasteet

Photo Esa Pienmunne

Riistakantojen seuranta on Suomessa yleisesti ottaen hyvällä mallilla. Tiedämme kohtuullisen hyvin tärkeimpien riistalajiemme vuotuisen kannan koon ja tuoton. Myös vuotuiset saalismäärät tilastoidaan. Näillä tiedoilla pystymme periaatteessa varmistamaan, että metsästysverotus pysyy kohtuudessa eivätkä riistakannat metsästyksen takia vaarannu. Tämä kuitenkin koskee vain niitä lajeja ja kantoja, jotka ympärivuotisesti elävät maamme rajojen sisäpuolella. Tilanne on oleellisesti toisin muuttavilla lajeilla kuten vesilinnuilla, joita verotetaan useissa maissa ympäri Eurooppaa.

Pohjois-Amerikassa vesilintuseurannalla on pitkät perinteet ja massiiviset puitteet. Siellä pyritään tätä nykyä vakavissaan toteuttamaan nk. sopeutuvan luonnonvarojen käytön ja hoidon periaatetta, mikä pohjautuu jatkuvaan vuoropuheluun tutkimuksen, käytännön toimijoiden ja hallinnon välillä. Keskeistä on vuotuisen saaliin mahdollisimman tarkka mitoitaminen kantojen kokoon ja tuottoon.

Euroopan Unionin alueella ei tällä hetkellä ole yhtenäistä ja koordinoitua vesilintukantojen seurantaohjelmaa, joka tuottaisi käyttökelpoista tietoa kestävän verotuksen suunnittelun ja toteutuksen tarpeisiin. Ainoa kansainvälisesti koordinoitu vuotuinen seuranta koskee talvehtivia kantoja. Talvilaskentojen tuottama informaatio on kuitenkin altis monille virhelähteille ja aivan liian karkeata vesilintukantojen hoitoa silmällä pitäen. Talven ankaruudesta ja sääolosuhteista johtuva kantojen ajallinen ja alueellinen vaihtelu vaikeuttaa kokonaiskantojen arviointia; joinakin talvina suuri osa linnuista saattaaakin olla alueilla, joita laskennat eivät kata. Talvilaskentojen pohjalta emme myöskään pysty arvioimaan vuotuista lisäänty-

mistulosta. Emme näin ollen tiedä, johtuvatko kokonaiskantojen muutokset poikastuoton vaihtelusta vai muutoksista aikuislintujen kuolleisuudesta. Ja kun lajikohtaisia saalismääriä ei Euroopan mittakaavassa tiedetä, loppuvat eväät vesilintukantojen kestävän verotuksen ja hoidon suunnittelulta heti alkuunsa.

Perustavaa laatua olevista puutteista huolimatta eräät vesilintuseurannan taloudellisen resursoinnin kannalta tärkeät Euroopan maat tuntuvat lujasti uskovan talvisten vesilintulaskentojen kaikkivoipuuteen. Edes Pohjois-Amerikan tarjoama esimerkki ei kaikkia sytytä, jos kohta sikäläinkään seurantasysteemi ei ole aukoton. Vastaavanlaisen vesilintuseurannan järjestäminen Euroopassa toki on käytännössä hankalaa jo pelkästään sen takia, että kyseessä on suuri joukko maita erilaisine perinteineen ja käytäntöineen. Pohjoisia, laajoja pesimäalueita pidetään myös vaikeasti hallittavina; laskentojen toteuttaminen suppeahkoissa talvehtimiskeskitymissä on helpompaa ja vaatii vähemmän resursseja. Tämä ei kuitenkaan voi olla ylitsepääsemätön este. Hyvä näyttö tästä on 1970-luvun puolivälissä Suomen ja Ruotsin pohjoisosissa lentokonelaskentoina toteutettu vesilintujen pesimäkantainventointi.

Haluttomuus eurooppalaisen vesilintuseurannan uudistamiseen kävi hiljattain ilmi myös hieman yllättävässä yhteydessä. Seurannan puutteet on jo pitkään tiedostettu Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa. Huoli vesilintukantojen elinvoimaisuudesta konkretisoitui artikkeliksi, joka lähiaikoina ilmestyy *Wildlife Biology* -nimisessä riistatieteellisessä julkaisussa. Artikkelissa ruoditaan nykyistä eurooppalaista vesilintuseurantaa, lähinnä sen olemattomuutta, sekä esitetään, kuinka seurantaa tulisi kehittää riistakantojen kestävän käytön ja hoidon tieteelliset perusteet huomioon ottaen. Suomalais-ruotsalainen tutkimusryhmämme toimi aloitteentekijänä, mutta artikkelin kirjoittajina on vesilintututkijoita viidestä Euroopan Unionin jäsenmaasta. Kuitenkaan kaikki, joille osallistumista artikkelin kirjoittajakuntaan tarjottiin, eivät lähteneet mukaan. Perusteluissa oli nähtävissä sokeutta nykytilanteeseen ja jopa eräänlaista pelkoa 'oman pesän likaamisesta'. Tutkijaa tämä oudoksuttaa, sillä artikkelin sanoma kuitenkin on vain riippumaton tieteellinen näkemys siitä, mitä Euroopan vesilintukantojen kestävään verotukseen ja hoitoon tähtäävän ohjelman tulisi pitää sisällään. Keskeisiä haasteita luonnollisesti ovat pesimäkantojen ja lisääntymistuloksen selvittäminen sekä kattavien saalistietojen kerääminen. Suomi on edelleen yksi harvoista Euroopan maista, joissa vesilintukantoja ja -saalista seurataan vuositasolla.

Miltä tulevaisuus Euroopan vesilintukantojen verotuksen ja hoidon suhteen muuten näyttää? Ilmaston muutoksen vaikutuksista lintujen muutto- ja pesintäaikatauluun on runsaasti tutkimuksellista näyttöä. Kuten Suomen Riistan tässä niteessä olevasta artikkelista käy ilmi, kevään aikataulu vaikuttaa myös vesilintujen pesintäaikatauluun ja sitä kautta kaikkiin pesimäkauden aikaisiin tapahtumiin mukaan lukien lintujen valmistautuminen syysmuutolle. Jos ja kun kevät ilmaston lämpenemisen myötä entisestään aikaistuvat, on mahdollista, että metsästysverotuksen painopiste siirtyy monella lajilla nykyistä enemmän talvehtimisalueille. Tämä ei tarkoita sitä, että sorsanmetsästyksen aloitusta tulisi Suomessa aikaistaa; Pohjois-Suomessa nykyinenkin aloituspäivä on myöhäisinä vuosina varsin aikainen suhteessa poikaslintujen kehittyneisyyteen ja puolisukeltajanaraiden sulkasatoon. Ennustettavissa oleva muutos metsästysverotuksen painopisteessä pikemminkin entisestään korostaa tarvetta yhteiseurooppalaiseen vesilintukantojen hoitoon. Tässä onnistutaan vain, jos pesimäalueiden merkitys tiedostetaan nykyistä paremmin myös vesilintujen talvehtimisalueilla.

Hannu Pöysä